

POSTANOWIENIE

13 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 13 maja 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku P. P.

z udziałem P. P.1

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o odrzuceniu spadku,

na skutek skargi kasacyjnej P. P.1

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 12 września 2022 r., II Ca 814/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądza od P. P. na rzecz P. P.1 koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 240 (dwieście czterdzieści) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 2 lutego 2022 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie oddalił wniosek P. P. z 11 stycznia 2018 r. o przyjęcie i zatwierdzenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego przez niego 26 kwietnia 2017 r. oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu M. P., zmarłym [...] grudnia 2016 r., oraz przyjęcia oświadczenia o nabyciu spadku z dobrodziejstwem

inwentarza i wydania postanowienia o sporządzeniu spisu inwentarza. Apelacja wnioskodawcy od tego orzeczenia została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z 12 września 2022 r. Wnioskodawca wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi skarżący podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona ze względu na rażące naruszenie przytoczonych w niej przepisów prawa materialnego i procesowego, mające niewątpliwie wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. W uzasadnieniu wniosku skarżący przedstawił ponadto ogólny wywód dotyczący prawa dziedziczenia na gruncie art. 64 Konstytucji RP, zakresu kognicji sądu w sprawie o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w świetle art. 690 k.p.c. oraz przesłanek uchylenia się od skutków prawnych tego oświadczenia na gruncie art. 1019 k.c. w zw. z art. 84 i 82 k.c.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynie objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nakłada na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

Skarżący nie spełnił powyższych wymagań. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wskazał właściwie żadnych konkretnych przyczyn ewidentnej wadliwości zaskarżonego orzeczenia, ograniczając się do stwierdzenia, że przepisy prawa materialnego i procesowego wskazane w przedmiotowej skardze zostały przez Sąd Okręgowy naruszone w sposób rażący, kwalifikowany i bez wątpienia miały wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia oraz przedstawiając w uzasadnieniu wniosku abstrakcyjny wywód co do wykładni przepisów art. 690 k.p.c., art. 1019 k.c. w zw. z art. 82 k.c., art. 64 Konstytucji RP, nie precyzując, w jaki sposób doszło do rażącego ich naruszenia przez Sąd Okręgowy.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na prostym odwołaniu się skarżącego do uzasadnienia podstaw kasacyjnych, bądź też do ich powtórzenia, chociażby nawet w zmodyfikowanej formie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 maja 2018 r., IV CSK 618/17). Wniosek o przyjęcie skargi stanowi bowiem wyodrębnioną redakcyjnie oraz konstrukcyjnie część skargi i podlega rozpoznaniu na wstępnym etapie postępowania (tzw. przedsądzie), mającym właśnie rozstrzygnąć, czy zachodzi wskazana we wniosku przyczyna kasacyjna wymieniona w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Na tym etapie Sąd Najwyższy nie bada natomiast i nie analizuje podstaw skargi kasacyjnych.

Ubocznie tylko zatem należy wskazać, że w tej sprawie, skarżący wniósł o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o odrzuceniu spadku, powołując się na błąd. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że w razie stosowania art. 84 k.c. na podstawie odesłań zawartych w art. 1019 k.c. uzasadniona jest, ze względu na specyfikę przyjęcia spadku - zarówno w odniesieniu do błędu co do prawa jak i błędu co do faktów - modyfikacja dotycząca okoliczności, które doprowadziły do powstania błędu. Względem na to, że skutki przyjęcia spadku nie zamykają się wyłącznie w sferze prawnej spadkobiercy, lecz oddziałują silnie na stosunki prawne wielu innych osób, przemawia za uzależnieniem prawnej doniosłości błędu w zakresie zastosowania art. 1019 k.c. nie tylko od tego, aby dotyczył on treści przyjęcia spadku i był istotny, ale także od tego, aby nie stanowił następstwa niedołożenia przez spadkobiercę należytej staranności. O błędzie co do przedmiotu spadku można zatem mówić wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności spadkobiercy, czy też, mówiąc inaczej, jest on usprawiedliwiony okolicznościami sprawy. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04, OSNC 2006, Nr 5, poz. 94; z 18 marca 2010 r., V CSK 337/09; z 1 grudnia 2011 r., I CSK 85/11; z 5 lipca 2012 r., IV CSK 612/11 oraz z 29 listopada 2012 r., II CSK 171/12). Obszerne uzasadnienie postanowienia Sądu Okręgowego nie daje podstaw do przyjęcia, jak wywodzi skarżący, że niezastosowanie art. 1019 § 2 k.c. w ustalonych okolicznościach faktycznych sprawy doprowadziło do wydania orzeczenia oczywiście naruszającego prawo. W ocenie Sądu Okręgowego, postępowanie dowodowe ujawniło, że wnioskodawca nie poczynił będących w jego zasięgu starań w zakresie uzyskania informacji na temat wartości spadku, przy czym stan zdrowia skarżącego nie stał na przeszkodzie uzyskaniu tej wiedzy. Nie ma więc podstaw do przyjęcia, że skarga jest oczywiście uzasadniona ze względu na naruszenie art. 82 k.c. wobec niezastosowania tego przepisu i nierozważenia przez Sąd Okręgowy, czy wnioskodawca znajdował się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli ze względu na stan zdrowia.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania orzekając na podstawie art. 520 § 3 zd. pierwsze w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 8 ust. 1 pkt 3 w zw. z 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935).

[SOP]

(r.g.)